

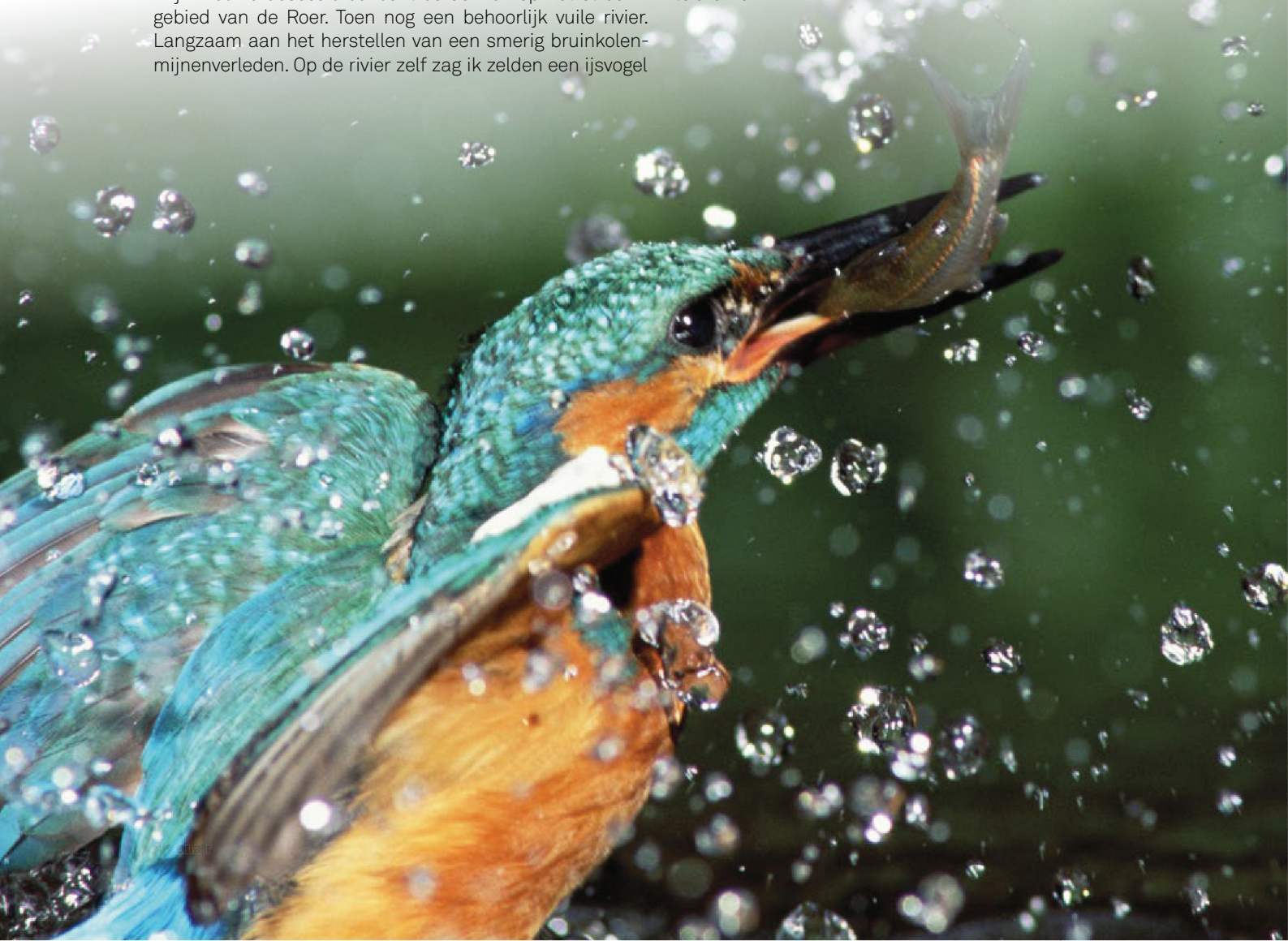
Van de ijsvogel en de vis

TEKST EN FOTOGRAFIE Cees van Kempen

U zal het wel weten: ik heb iets met ijsvogels. Al zo'n dertig jaar. Ergens midden jaren tachtig toog ik naar Frankrijk om grote vissen achter de schubben aan te zitten. Karpers met name. Tijdens die trip zat ik met mijn penstokkie vanaf een hoge rivieroever te peuteren langs de kant. Er streek een ijsvogel naast me neer, met een visje in de bek. Verschrikt vloog hij weg, om even later weer vlak naast me te komen zitten. Ik had al snel door wat er loos was, ik zat recht boven zijn nest. Een ijsvogelnestje, ik had een ijsvogelnestje gevonden!

In die tijd was de ijsvogel in ons land nog een zeldzaamheid. Ik woonde in het westen. Den Haag was mijn visteritorium. Geen ijsvogels daar. Toen althans. Pas toen ik begin jaren negentig naar Limburg verhuisde zag ik mijn eerste Nederlandse ijsvogels. Ik had ook net een nieuw fototoestel met iets dat op een telelens leek. Een nieuwe passie was geboren. Goed nieuws voor de karpers. Mijn nieuwe obsessie concentreerde zich op het stroomgebied van de Roer. Toen nog een behoorlijk vuile rivier. Langzaam aan het herstellen van een smerig bruinkolenmijnenverleden. Op de rivier zelf zag ik zelden een ijsvogel

vissen. Dat deden de ijsvogels in de visrijke dode rivierarmen en vijvers in de nabijheid van de rivier. Maar ze maakten al wel graag gebruik van de steile oevers van de Roer zelf om hun nest in te graven. Moet je er nu eens kijken. Kraakhelder water, massa's libellen, een vissenrijkdom van heb ik jouw daar, bevers die mee helpen natuur te bouwen en meer ijsvogels dan waar ik dertig jaar geleden van durfde te dromen.

Als je heel stil achter je hengel zit, dan kan het gebeuren...

Ijsvogelterritorium

In die periode stond het natuurlijke herstel van de beken al hoog op de agenda van het waterschap Roer en Overmaas. Een lokale ecooloog was ingeschakeld om in kaart te brengen wat de voedselbehoefte is van een paartje ijsvogels gedurende het jaar, inclusief het grootbrengen van de jongen. Dit met als doel een inschatting te maken van de biomassa en de soorten aan vis die een beek moet herbergen, om als geschikt ijsvogelterritorium te dienen. Die ecooloog heette Wim Tegels en het is natuurlijk niet verrassend dat ik Wim al snel langs de rivier tegen het lijf liep. Een vriendschap was geboren.

Zo raakte ik betrokken bij dat onderzoek. Ik ging weer vissen. Met een kruisnetje, gelegaliseerd. Alle soorten vis mochten ingebracht worden in het onderzoek. Dagen, nee weken aaneen struinde ik met lieslaarzen door beekjes en greppels om stekelbaarsjes, modderkruipers, voorntjes, grondels en wat dies meer zij in een emmertje te stoppen. Dat emmertje werd vervolgens geleegd in een mini-vijvertje dat we hadden geconstrueerd, midden in de Roode Beek, een prachtig beekje in het Roerbassin. Niet zomaar ergens in die beek natuurlijk. Nee, midden in een ijsvogelterritorium. En omdat ook die ijsvogel voor zijn dagelijkse voedselvoorziening was aangewezen op een in de nabijheid gelegen meer, was deze onverwachte visplek voor hem als een godsgeschenk. Hij kon ineens veel dichterbij, midden in de beek, zijn visjes vangen. Dat deed hij dan ook. Of beter gezegd, dat deden ze, het mannetje en het vrouwtje dat in de nabijheid langs de beek een nest hadden gegraven. En wij waren zo fanatiek in het voortdurend zorgen dat er voedsel in het vijvertje

zat, dat ze uiteindelijk al hun vis bij 'ons' kwamen halen. En zo kwam het dat we met een team van vrijwilligers in observatiehutjes, een caravan als basiskamp, portofoons en een ingenieus meldingssysteem van wie waar welke ijsvogel zag, precies in kaart konden brengen wat ze vingen, aten en naar het nest brachten.

25 Kilo

Inmiddels benieuwd naar de einduitkomsten? Nou, grosso modo als volgt. Het soort vis maakt een ijsvogel niet zoveel uit. Alles wat we in het vijvertje stopten haalden ze er weer uit (tot pakweg 10 cm, inclusief staart). Met wellicht een lichte voorkeur om stekelloze visjes eerder eruit te vissen dan baarsjes en stekelbaarsjes. Een ijsvogel eet dagelijks gemiddeld ongeveer zijn eigen gewicht aan vis, pakweg tussen de 30 en 40 gram. Dat kunnen dus 6 visjes van 6 gram zijn, maar ook 20 visjes van 2 gram. Jaar rond, met uiteraard pieken en dalen. Die hebben te maken met aanbod en behoefte. Een vrouwtje dat eieren aanmaakt lust wel een extra visje.

Een enkele ijsvogel eet in een jaar tijd dus, in zijn eentje, ongeveer 12,5 kilo aan vis. Een paartje, u raadt het al, zo'n 25 kilo. De jongen eten ook ongeveer hun eigen gewicht per dag. Dat begint met een paar gram, net uit het ei, en loopt op naar ook ongeveer 35 gram als ze uitvliegen. Al met al consumeert een nest van 6-8 jongen in totaal tussen de 3 en 4 kilo aan vis. Twee nestjes in het jaar (drie kan ook) en je hebt per jaar een totaalgewicht tussen de 30 en 40 kilo aan vis, die door de ouders en de jongen in een ijsvogelterritorium tot witte stront wordt verwerkt. Indrukwekkend, is het niet?

V